

Följa upp insatser som
beviljats genom förenklat
beslutsfattande om
hemtjänst för äldre

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

Artikelnummer 2019-4-16

Publicerad www.socialstyrelsen.se, april 2019

Förord

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att analysera och ge förslag på hur kommunerna på lämpligt sätt ska redovisa uppgifter till Socialstyrelsen om de insatser som med stöd av 4 kap. 2 a § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, från och med den 1 juli 2018 kan beviljas genom förenklat beslutsfattande¹. Socialstyrelsen ska överväga nyttan av den statistik som nu föreslås samlas in med de nackdelar som ökade krav på uppgiftslämnande kan innebära och tydligt redovisa myndighetens övervägande i rapporteringen till Regeringskansliet.

Rapporten vänder sig främst till beslutsfattare i kommuner och till regeringen.

I arbetet med rapporten har ett flertal medarbetare vid Socialstyrelsen deltagit. Ulrika Eriksson och Diana Corman har varit ansvariga projektledare. Almir Cehajic och Stina Hovmöller har varit ansvariga enhetschefer. Socialstyrelsen tackar alla kommunrepresentanter som har bidragit med kunskap och värdefulla synpunkter.

Olivia Wigzell
Generaldirektör

¹ Regeringsbeslut S2018/04677/FST (delvis)

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Regeringens uppdrag till Socialstyrelsen	8
Uppgifter som efterfrågas.....	8
Hur uppgifterna ska kunna användas.....	8
Metod	9
Agenda 2030.....	9
Bestämmelsen i 4 kap. 2 a § SoL	10
Juridiska förutsättningar.....	12
Resultat	14
Kommun-, enhets- och brukarundersökningar.....	14
Statistikinsamlingar	16
Registeruppgifter	19
Särskilda undersökningar	21
Kommunernas förutsättningar för att lämna uppgifter.....	24
Vad och hur dokumenterar kommunerna?	24
Kostnadsmässiga konsekvenser.....	25
Kommun-, enhets- och brukarundersökningen.....	25
Statistikinsamlingar	25
Registeruppgifter	25
Särskilda undersökningar	26
Socialstyrelsens sammanfattande bedömning.....	27
På kortare sikt	27
På längre sikt	28
Referenser	30
Bilagor	31
Bilaga 1. Sammanställning av svar från telefonintervjuer med fem kommuner	32
Bilaga 2. Telefonintervjuer med fem kommuner. Frågor.	36

Sammanfattning

Den 1 juli 2018 trädde en ny bestämmelse i kraft, 4 kap. 2 a § socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Enligt den nya bestämmelsen kan socialnämnden i kommunen erbjuda hemtjänst till äldre personer utan föregående behovsprövning. Ungefär 164 000 personer, 65 år och äldre, har idag minst en beviljad hemtjänstinsats. Det är därför av största vikt, att det finns underlag, för att följa utvecklingen och kvaliteten inom hemtjänsten.

På kort sikt kan uppgifter om insatser beviljade enligt den nya bestämmelsen inhämtas genom de undersökningar som Socialstyrelsens genomför inom ramen för Öppna Jämförelser.

På lite längre sikt föreslår Socialstyrelsen att registret för äldre och personer med funktionsnedsättning kompletteras med uppgifter om insatser beviljade enligt den nya bestämmelsen om förenklad biståndsbedömning. Genom förordningsstyrd insamling av uppgifter säkerställs en långsiktig uppföljning över tid. Med tillförlitlig statistik om antal äldre personer med hemtjänst oavsett beslutsform kan man beskriva sammansättningen av äldre med hemtjänst enligt den nya bestämmelsen utifrån kön, ålder, kommun m.m. Registret kompletterat med särskilda studier skulle även ge ett kunskapsunderlag för att följa upp effekter av en jämlik och jämställd äldreomsorg och hur den nya bestämmelsen påverkar äldre kvinnor och män med kognitiv funktionsnedsättning.

Utifrån intervjuer med ett urval av kommuner är Socialstyrelsens bedömning att det i dagsläget är för tidigt att ta fram metoder för hur kommuner kan redovisa egna uppföljningar av insatsernas kvalitet.

Med stöd av de analyser som Socialstyrelsen har genomfört och de synpunkter som inhämtats från intervjuer med ett antal kommuner och systemleverantörer, bedömer vi att konsekvenserna för kommunerna av de föreslagna metoderna är måttliga i förhållande till den nytta en utökad insamling ger. Kommunerna kommer att behöva göra justeringar i sina verksamhetssystem för att kunna lämna uppgifter enligt den nya bestämmelsen. Sammantaget är det svårt att bedöma men troligtvis gör dock kommuner och systemleverantörer bedömningen att det behövs endast mindre förändringar.

Med tanke på hur många äldre som har hemtjänstinsatser gör Socialstyrelsen bedömningen att nyttan av en utökad insamling överstiger den ökade uppgiftslämnarbördan för kommunerna. Den ökade insamlingen kommer även att komma kommunerna tillgodo genom återkoppling av statistik, uppföljningar och utvärderingar som baseras på de insamlade uppgifterna.

Regeringens uppdrag till Socialstyrelsen

Socialstyrelsen har fått i uppdrag analysera samt ge förslag på hur kommunerna på lämpligt sätt ska redovisa uppgifter till Socialstyrelsen om de insatser som med stöd av 4 kap. 2 a § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, från och med den 1 juli 2018 kan beviljas genom förenklat beslutsfattande². Socialstyrelsen ska överväga nyttan av den statistik som nu föreslås samlas in med de nackdelar som ökade krav på uppgiftslämnande kan innebära och tydligt redovisa myndighetens övervägande i rapporteringen till Regeringskansliet. Uppdraget ska redovisas senast 15 mars 2019.

Den 31 oktober 2017 hade cirka 164 000 personer hemtjänst i ordinärt boende, 183 000 personer hade trygghetslarm och 47 000 personer hade matdistribution. Insatserna beviljades med stöd av 4 kap. 1 § SoL.

Uppgifter som efterfrågas

Socialstyrelsen ska, enligt uppdraget, närmare analysera och ge förslag på hur kommunerna på ett lämpligt sätt kan redovisa uppgifter om insatser som beviljas utifrån de nya bestämmelserna, t.ex. när det gäller antalet kommuner som tillämpar den nya bestämmelsen samt hur många äldre som erhåller hemtjänst enligt den nya bestämmelsen. I uppdraget ingår även att Socialstyrelsen ska analysera och ta fram metoder för hur kommunerna på lämpligt sätt kan redovisa sina egna uppföljningar i syfte att få en bild av vilka typer av insatser som ges med stöd av den nya bestämmelsen samt insatsernas kvalitet.

Hur uppgifterna ska kunna användas

Syftet är att kunna följa utvecklingen på området över tid. Uppgifterna ska kunna följas uppdelat på kön och andra viktiga aspekter och kunna ligga till grund för jämförelser mellan och inom kommuner. De uppgifter som kommunerna ska lämna till Socialstyrelsen ska gälla från tidpunkten då den nya bestämmelsen trädde ikraft, dvs. den 1 juli 2018.

På sikt ska uppgiftsinlämningen också göra det möjligt att följa upp och utvärdera tillämpningen av den nya bestämmelsen om förenklat beslutsfattande, bl.a. med fokus på förslagets effekt på en jämlik och jämställd äldreomsorg och på hur den nya bestämmelsen påverkar äldre kvinnor och män med nedsatt kognitiv funktionsnedsättning.

² Regeringsbeslut S2018/04677/FST (delvis)

Metod

Socialstyrelsen har i uppdraget utgått från befintliga insamlingar inom äldreomsorg och utrett möjligheter och konsekvenser av att komplettera dessa med uppgifter om förenklat beslutsfattande. Socialstyrelsen har även utrett förutsättningarna för särskilda undersökningar. De olika metoderna har främst bedömts utifrån nyttan av de insamlade uppgifterna och kommunernas uppgiftslämnarbörda.

Socialstyrelsen har under januari 2019 genomfört telefonintervjuer med ett urval av kommuner som har tillämpat eller är på väg att tillämpa 4 kap. 2 a § SoL. Intervjufrågorna och svaren redovisas i bilagorna 1 till 2. Inför framtagning av enkätfrågor och urval av kommuner samråddes med Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. Representanter från följande kommuner har deltagit i studien: Eskilstuna, Gotland, Linköping, Nacka och Skellefteå. Deltagarna hade olika roller inom socialtjänsten: planeringsledare, utredare, jurist, chef inom äldreomsorgen, chef för handläggare, gruppleadare över biståndshandläggare, verksamhetschef.

Syftet med intervjuerna var att få en bild av vad och hur kommunerna dokumenterar beslut och insatser enligt 4 kap. 2 a § SoL samt hur förutsättningarna i kommunerna ser ut för att lämna uppgifter till Socialstyrelsen. Kommunerna har även fått redogöra för vilka eventuella förändringar de måste göra i sina administrativa stöd för att kunna lämna de uppgifter Socialstyrelsen eventuellt kommer efterfråga. Resultatet av intervjuerna har även legat till grund för de kostnadsberäkningar Socialstyrelsen gjort och som redovisas under rubriken *Kostnadsmässiga konsekvenser*.

Agenda 2030

Förenta nationerna har tagit fram ett antal globala utvecklingsmål – Agenda 2030 [1]. Målen syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Socialstyrelsen arbetar i Sverige tillsammans med 80 andra myndigheter med att genomföra målen.

Socialstyrelsen belyser också de globala målen och Agenda 2030. Rapporten har framför allt bäring på följande mål:

- Mål 5: Jämställdhet. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.
- Mål 10: Minskad ojämlikhet.

Bestämmelsen i 4 kap. 2 a § SoL

4 kap. 2 a § SoL

Socialnämnden får utan föregående behovsprövning erbjuda hemtjänst till äldre personer.

Ett sådant erbjudande förutsätter att den äldre personen har informerats om:

1. i vilken utsträckning och på vilket sätt han eller hon kan påverka utförandet av insatserna,
2. på vilket sätt kommunen följer upp insatserna, och
3. rätten att alltid kunna ansöka om bistånd enligt 1 §.

Kommunen ska följa upp insatserna med utgångspunkt i kommunens riktlinjer, insatsernas kvalitet enligt 3 kap. 3 § och värdegrunden i 5 kap. 4 §.

Den 1 juli 2018 trädde en ny bestämmelse i kraft, 4 kap. 2 a § SoL. Enligt bestämmelsen kan socialnämnden i kommunen erbjuda hemtjänst till äldre personer utan föregående behovsprövning.³ Bestämmelsen är frivillig för kommunen att använda. Det är upp till kommunen själv att avgöra vilka typer av hemtjänstinsatser, och i vilken omfattning de ska erbjudas äldre personer enligt den nya bestämmelsen. Kommuner som väljer att tillämpa 4 kap. 2 a § SoL är skyldiga att informera den äldre personen om i vilken utsträckning och på vilket sätt han eller hon kan påverka utförandet av insatserna, på vilket sätt kommunen följer upp insatserna samt att den äldre personen alltid har rätt att ansöka om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Om den som handlägger ärendet bedömer att den äldre personen inte förmår tillgodogöra sig informationen ska en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL avseende rätten till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL göras.⁴

Enligt 4 kap. 2 a § SoL ska kommunen även följa upp de insatser som erbjudits med utgångspunkt i kommunens riktlinjer, insatsernas kvalitet och värdegrunden för äldre och i sina riktlinjer närmare precisera villkoren för de insatser som kommunen erbjuder. Syftet med den nya bestämmelsen är att ge de kommuner, som så önskar, möjlighet att bevilja äldre kvinnor och män insatser inom äldreomsorg på ett enklare sätt och med större utrymme för delaktighet och självbestämmande.

Regler om dokumentation och 4 kap. 2 a § SoL

Regler om dokumentation för socialtjänstens verksamhet finns huvudsakligen i 11 kap. 5 § SoL. Där framgår att handläggningen av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling

³ Prop. 2017/18:106, bet. 2017/18:SoU:32, rskr.2017/18:308

⁴ Prop. 2017/18:106

ska dokumenteras. Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärenden samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Bestämmelsen i 11 kap. 5 § SoL är också tillämplig på ärenden som handläggs och följs upp med stöd av 4 kap. 2 a § SoL.⁵

Dokumentationsreglerna lämnar dock ett handlingsutrymme för kommunerna att avgöra vilka uppgifter som ska dokumenteras under handläggningen och uppföljningen av ett ärende enligt 4 kap. 2 a § SoL. Det betyder i sin tur att uppgifterna som dokumenteras kan komma att skilja sig åt från kommun till kommun.

Beslut som fattas med stöd av 4 kap. 2 a § SoL behöver inte ha hög detaljgrad ifråga om insatserna.⁶ De uppgifter som dokumenteras i besluten kommer med stor sannolikhet styras av vad som angivits i de kommunala riktlinjerna. En del kommuner kanske väljer enbart att ange antalet hemtjänsttimmar, utan någon insatsprecisering överhuvudtaget, som ska ges inom ramen för förenklat beslutfattande. Andra kommuner kan välja att ange insatserna, men med varierande detaljeringsgrad.

Bestämmelsen om uppföljning i 4 kap. 2 a § lämnar också utrymme för olika uppföljningsformer och metoder, därmed också vilka uppgifter som kommer att dokumenteras. Kommunerna kan till exempel komma att välja att fokusera på olika kvalitetskriterier och kriterier inom värdegrunden.

Detsamma gäller ifråga om brukarnöjdhet och självbestämmande.

⁵ Prop. 2017/18:106 s. 17 och 22

⁶ Prop. 2017/18:106 s. 21

Juridiska förutsättningar

Kommun- enhets- och brukarundersökningar

Socialstyrelsen har rätt att behandla personuppgifter vid genomförandet av kommun- enhets- och brukarundersökningar enligt artiklarna 6.1. e) (allmänt intresse) och 9.2 g), h) och j) (nödvändig behandling känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse, eller av skäl som hör samman med social omsorg eller förvaltning av social omsorg och deras system samt statistikändamål) i dataskyddsförordningen. Grundläggande krav i artikel 5 i dataskyddsförordningen måste också vara uppfyllda.

Stöd i nationell rätt för Socialstyrelsen för att behandla personuppgifter (även känsliga) genom att ta emot personnummer från kommunerna för att sedan kunna genomföra brukarundersökningar finns i 4 § 6 p förordning (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen (följa, analysera och rapportera om bl.a. socialtjänst).

Det är också möjligt att se brukarundersökningar (eller någon annan av ovan angivna undersökningar som innebär behandling av personuppgifter) som en del av Socialstyrelsens tillsyn över den sociala omsorgen eller som en del i myndighetens arbete med att ta fram statistik vad gäller insatser enligt 4 kap 2a§ SoL. Stöd i nationell rätt för att behandla känsliga personuppgifter av skäl som hör samman med social omsorg eller förvaltning av social omsorg och deras system finns i 3 kap. 5 § punkterna 5 och 6 i dataskyddslagen (2018:18). Stöd i nationell rätt för att behandla känsliga personuppgifter för statistikändamål finns i lagen och förordningen om den officiella statistiken och 6 § 1 p förordning (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen (ta fram och utveckla statistik utöver vad som anges i andra författningar).

När en brukarundersökning (eller någon annan av ovan angivna undersökningar som innebär behandling av personuppgifter) är genomförd och inlämnad till Socialstyrelsen har myndigheten rätt att behandla dessa personuppgifter (även känsliga) och samköra uppgifterna från brukarundersökningen med myndighetens övriga register för att framställa annan statistik enligt 1 § tredje stycket, 14 § första och andra styckena och 15 § andra stycket i lagen (2001:99) om den officiella statistiken. En förutsättning för samkörning är dock att Socialstyrelsen gjort en intresseavvägning och kommit fram till att statistikändamål och samhällsintresset för att genomföra brukarundersökningen väger över risken för otillbörligt intrång i den personliga integriteten.

Om den behandling av personuppgifter som sker vid brukarundersökningar istället kan anses ske med stöd av skäl som hör samman med social omsorg eller förvaltning av social omsorg och deras system så kan en samkörning ske med stöd av 3 kap. 5 § punkterna 5 och 6 i dataskyddslagen (2018:18).

Statistikinsamlingar

Socialstyrelsen samlar på frivillig väg in aggregerade uppgifter om exempelvis det totala antalet insatser eller personer. Det är alltså inte fråga om några personuppgifter som Socialstyrelsen måste ha lagligt stöd (rättslig grund) för att få behandla.

Register

Socialstyrelsen har rätt att föra statistik inom bl.a. socialtjänst (inklusive känsliga personuppgifter) enligt artiklarna 6.1. e) (allmänt intresse) och 9.2 g) (viktigt allmänt intresse) dataskyddsförordningen. Grundläggande krav i artikel 5 i samma förordning måste också vara uppfyllda.

Stöd i den nationella rätten för Socialstyrelsen för att föra officiell statistik inom sina verksamhetsområden finns i 5 § 2 p förordning (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen. Socialstyrelsen ansvarar enligt den bestämmelsen för officiell statistik. Rätten att behandla personuppgifter (även känsliga) för framställning av annan statistik framgår av 1 § tredje stycket, 14 § första och andra styckena och 15 § andra stycket i lagen (2001:99) om den officiella statistiken.

Socialstyrelsen har i dagsläget inte någon laglig möjlighet att samla in personuppgifter om hemtjänst och föra statistik om insatser enligt 4 kap. 2a § SoL. Gällande bestämmelse om uppgiftsskyldighet i 2 § a) och b) i förordningen 1981:1370 om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter omfattar bara uppgifter om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2016:86) om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser till äldre och personer med funktionshinder omfattar även den endast uppgifter enligt 4 kap. 1 § SoL. Det är således nödvändigt med författningsändringar både i 1981 års förordning och i Socialstyrelsens föreskrifter.

Resultat

Socialstyrelsen samlar återkommande in uppgifter om kommunernas äldreomsorg genom:

- Kommun-, enhets- och brukarundersökningar
- Statistikinsamlingar
- Register

I det här avsnittet redogör vi för förutsättningar för att inhämta uppgifter om insatser som beviljas enligt 4 kap. 2 a § SoL inom ramen för Socialstyrelsens ordinarie insamlingar och genom särskilda undersökningar.

Kommun-, enhets- och brukarundersökningar

Inom ramen för öppna jämförelser har Socialstyrelsen sedan 2007 publicerat indikatorbaserade jämförelser inom vården och omsorgen om äldre. Underlaget till indikatorerna hämtas dels från den officiella statistiken, dels från enkätundersökningar. Syftet med öppna jämförelser är att stimulera kunskapsutvecklingen för att främja en jämlik socialtjänst med god kvalitet.

Resultatet används bland annat av kommuner och verksamheter i deras kvalitetsutvecklingsarbete.

De enkäter som ligger till grund för indikatorer inom öppna jämförelser skickas till samtliga kommuner, verksamheter inom hemtjänst och särskilt boende och personer 65 år och äldre som får insatser inom äldreomsorgen. Genomförande av enkätundersökningar till hemtjänstverksamheter, särskilda boenden och till personer 65 år och äldre med äldreomsorg, föregås av en enhetsinventering. Inventeringen genomförs i dagsläget årligen inför varje enhets- och brukarundersökning. Inventeringen innebär att Socialstyrelsen ber kommunerna att lämna information om vilka hemtjänstverksamheter och särskilda boenden som är aktiva i deras kommun, samt personnummer för samtliga individer som verksamheterna utför insatser åt. Uppgifter om folkbokföringsadress hämtas från Skatteverket. Socialstyrelsen använder sedan uppgifterna i inventeringen för att skicka ut enkäter. Syftet med den enkät som skickas till samtliga personer med äldreomsorg (*Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?*⁷) eller brukarundersökningen” är att undersöka hur de äldre uppfattar äldreomsorgen. I dagsläget genomförs inventering och enkätinsamling av en extern leverantör, genom avtal (dnr: 19920/2016).

Socialstyrelsen genomför även en årlig undersökning med fokus på kommunerna, ”kommunundersökningen”, som ligger till grund för bland andra Öppna jämförelser av äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård.

⁷ <http://www.socialstyrelsen.se/oppnajokforelser/aldreomsorg/vadtyckerdealdreomsorgen>

Möjligheter att följa upp den nya bestämmelsen med dessa undersökningar

De undersökningar som Socialstyrelsens genomför inom ramen för Öppna Jämförelser är etablerade sedan flera år tillbaka och har god svarsfrekvens. Uppgifterna bygger på frivillighet, vilket innebär att kommunerna inte måste lämna information till Socialstyrelsen om deras hemtjänstverksamheter eller särskilda boenden. Av kommunerna lämnade 97 procent uppgifter om enheter i den senaste inventeringen, vilket är en hög svarsfrekvens. En ökad omfattning av uppgifter till Socialstyrelsen kan dock ge effekter på kommunernas möjlighet och vilja att lämna uppgifter. Det är även viktigt att kommunerna ser nyttan med att lämna information då det är tidskrävande att svara på enkäter.

I enhetsinventeringen som genomfördes i början på 2019 lämnar kommunerna information om hemtjänstverksamheter som utför hemtjänst enligt 4 kap. 1 § SoL och 4 kap. 2 a § SoL. Syftet är att nå samtliga verksamheter som utför hemtjänst och samtliga individer som har beslut om hemtjänstinsatser oberoende av formen på beslutsfattandet. Kommunerna kan notera vilka utförare och vilka individer som omfattas av förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre. Det möjliggör att, baserat på de kommuner som svarar på uppgifterna, redogöra för antalet kommuner som tillämpar 4 kap. 2 a § SoL, hur många hemtjänstenheter som ger hemtjänst enligt den nya bestämmelsen samt hur många individer (samt deras ålder och kön) som får hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL. Inventeringen innehåller de nya uppgifterna för första gången och det är därför oklart hur kvaliteten på uppgifter ser ut.

Det blir då även möjligt att redogöra för resultatet av brukarundersökningen, t.ex. hur nöjd eller trygg en individ upplever sig vara, utifrån vilken typ av beslut om hemtjänst som personen har.

Slutsatser av analys att använda kommun-, enhets- och brukarundersökningar för att följa upp 4 kap. 2 a § SoL.

- Socialstyrelsen har kompletterat inventeringen av hemtjänstenheter för att även inkludera enheter och brukare med hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL.
- Det gör det möjligt att, baserat på de kommuner som svarar på uppgifterna, beskriva vilka kommuner som tillämpar 4 kap. 2 a § SoL, eventuellt hur många hemtjänstenheter som ger hemtjänst enligt den nya bestämmelsen samt hur många individer (samt deras ålder och kön) som får hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL.
- Inventeringen är frivillig för kommunerna att svara på men svarsfrekvensen är tillräckligt hög för att ge en god uppfattning om tillämpningen av 4 kap. 2 a § SoL på nationell nivå.
- Det kommer att vara möjligt att redogöra för resultatet av brukarundersökningen, t.ex. hur nöjd eller trygg en individ upplever sig vara, utifrån vilken typ av beslut om hemtjänst som personen har (enligt inventeringen).
- Det finns risk för att en utökad insamling påverkar svarsfrekvensen i undersökningarna negativt i och med att vi ber kommunerna lämna mer omfattande uppgifter.

Statistikinsamlingar

Socialstyrelsen samlar in viss statistik som aggregerade uppgifter eller s.k. mängdstatistik, d.v.s. uppgifter om det totala antalet av t.ex. insatser eller personer. Det går i denna statistik inte att följa enskilda individer eller koppla ihop insatser och individer. En sådan insamling riktad till kommunerna gäller officiell statistik⁸ om vissa socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning efter regiform⁹. Insamlingen ligger även till grund för vissa nyckeltal i kommun- och landstingsdatabasen KOLADA¹⁰.

Insamlingen sker en gång per år och består av en elektronisk enkät. Statistiken gäller hemtjänst, permanent särskilt boende och korttidsplats den 1 oktober varje år och som beviljats genom 4 kap. 1 § SoL. Uppgifterna är fördelade på regiform (kommunal, enskild eller annan regi) och ålder (65 år eller äldre alternativt yngre än 65 år). Tabellerna är inte uppdelade efter kön. Det är i dagsläget frivilligt för kommunerna att svara på enkäten då ingen uppgiftsskyldighet föreligger.

⁸ Den officiella statistiken regleras genom lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Enligt lag ska det finnas officiell statistik för allmän information, utredningsverksamhet och forskning. Statistiken ska vara objektiv och allmänt tillgänglig. SCB ansvarar för att samordna systemet för den officiella statistiken.

⁹ Statistik om socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning efter regiform, Socialstyrelsen, officiell statistik produktkod SO0311.

¹⁰ https://www.kolada.se/?_p=index

Att samla in mängdstatistik, istället för individuppgifter, är ett förenklat sätt att samla in uppgifter. De aggregerade statistikuppgifter som kommunerna lämnar innehåller inte heller känsliga personuppgifter vilket innebär att Socialstyrelsen inte måste ha särskilt stöd i lag och förordning för att behandla uppgifterna.

Elektroniska enkäter för att samla in aggregerade statistikuppgifter lämpar sig för att ta fram enklare, beskrivande statistik. Det kan vara svårt att samla in statistikuppgifter som är uppdelade på många andra faktorer (t.ex. åldersgrupper, kön, kombinationer av insatser o.s.v.). För varje faktor som läggs till dubbleras antalet ”celler” i tabellen vilket i sin tur innebär att arbetsbördan för uppgiftslämnaren ökar.

Samkörningar med andra typer av uppgifter är ej möjligt.

Möjligheter att följa upp den nya bestämmelsen med insamling av statistik

Komplettera befintlig insamling

Den befintliga statistikinsamlingen om vissa socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning efter regiform skulle kunna kompletteras med statistikuppgifter om hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL. Uppgifterna kan utan större ändringar i så fall vara antal personer med hemtjänst och antal hemtjänststimmar fördelat på regiform och åldersgrupp.

Det finns både för- och nackdelar med en sådan lösning. En fördel är att det är enkelt för Socialstyrelsen att komplettera den befintliga insamlingen med ett fåtal ytterligare uppgifter. Således kan statistikinsamlingen som sker i slutet av 2019 och som avser socialtjänstinsatser 1 oktober 2018, innehålla uppgifter om hemtjänst till äldre enligt 4 kap. 2 a § SoL. En annan fördel är att det då skulle vara möjligt att ta fram uppgifter om det totala antalet äldre personer med hemtjänst oavsett beslutsform.

Det finns även en del nackdelar med metoden. Framförallt finns en risk att svarsfrekvensen sjunker om kommunerna måste lämna fler statistikuppgifter än de lämnar i dag. Det är frivilligt för kommunerna att lämna uppgifter till statistikinsamlingen om hemtjänstinsatser uppdelat på regiform. Insamlingen om hemtjänstinsatser enligt regiform har pågått under en längre tid och är den insamling som ligger till grund för den längsta obrutna tidsserien om hemtjänstinsatser. Det är därför viktigt att överväga nyttan av statistikuppgifter om hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL mot riskerna av att fler kommuner väljer att inte delta i insamlingen. Det kan därför vara motiverat att komplettera insamlingen om hemtjänstinsatser enligt regiform med uppgifter om hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL först när antalet personer som får hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL är så pass stort att det påverkar den nationella statistiken om hemtjänstinsatser.

Det är även tveksamt om alla kommuner som tillämpar 4 kap. 2 a § SoL har information om antal hemtjänststimmar som personerna fått. Det skulle inte heller vara möjligt att utläsa vilka åldersgrupper som omfattas av hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL (då kommunerna endast lämnar statistik för hela gruppen 65 år eller äldre) eller få information om vilka hemtjänstinsatser personerna fått (utan att göra stora förändringar av den befintliga insamlingen).

Insamlingen om vissa socialtjänstinsatser efter regiform skulle ha begränsad användbarhet för den nationella uppföljningen av hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL på längre sikt. Anledningen är att det inte går att sambearbeta statistikuppgifter med andra datakällor, följa upp grupper av individer över tid eller presentera statistik utifrån andra indelningsgrunder än de som var vid insamlingstillfället. Däremot skulle insamlingen kunna ge enklare, beskrivande statistik för att följa utvecklingen av hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL på kortare sikt. Det skulle även vara positivt att den officiella statistiken om hemtjänst efter regiform innehöll samma typ av uppgifter för både hemtjänst enligt 4 kap. 1 § SoL och 4 kap. 2 a § SoL.

Skapa ny statistikinsamling

Ett alternativ till att komplettera den befintliga insamlingen om vissa socialtjänstinsatser enligt regiform är att skapa en ny statistikinsamling om hemtjänst till äldre enligt 4 kap. 2 a § SoL. En sådan insamling skulle kunna innehålla uppgifter om t.ex. antalet personer med hemtjänst och antal hemtjänststimmar uppdelat på typ av hemtjänstinsats, åldersintervall och kön.

Socialstyrelsen gör dock bedömningen att nackdelarna med detta förslag överväger fördelarna. Insamlingen skulle vara frivillig och det innebär en risk att svarsfrekvensen skulle bli låg. Det är dessutom tveksamt vilken statistik om t.ex. hemtjänstinsatser kommunerna kan ta fram ur sina system och ”mervärdet” av en sådan insamling kan därför bli litet. Det finns även en risk att svarsfrekvensen på befintliga insamlingar sjunker om Socialstyrelsen introducerar ytterligare en statistikinsamling utöver de som redan finns.

Slutsatser av analys att använda statistikinsamling för att följa upp 4 kap. 2 a § SoL.

- Statistikinsamlingen om vissa socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning efter regiform skulle kunna kompletteras med statistikuppgifter om hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL.
- Insamlingen bedöms ha begränsad användbarhet för den nationella uppföljningen av 4 kap. 2 a § SoL på längre sikt då det inte går att sambearbeta statistikuppgifter med andra datakällor, följa upp grupper av individer över tid eller presentera statistik utifrån andra indelningsgrunder än de som var vid insamlingstillfället.
- Insamlingen kan ge enklare, beskrivande statistik för att följa utvecklingen av hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL.
- Det finns en risk att svarsfrekvensen på insamlingen sjunker om kommunerna måste lämna fler statistikuppgifter än de lämnar i dag.

Registeruppgifter

Socialstyrelsens register över socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning innehåller personnummerbaserade individuppgifter om socialtjänstinsatser¹¹. Uppgifterna avser verkställda socialtjänstinsatser som beslutats enligt 4 kap. 1 § SoL. Kommunerna lämnar uppgifter till registret varje månad. Insamlingen innehåller bland annat följande uppgifter om hemtjänst: hemtjänst (ja/nej), hemtjänststimmar, hemtjänst i form av service (inklusive matdistribution), hemtjänst i form av personlig omvårdnad (inklusive trygghetslarm), hemtjänst avser ledsagning, hemtjänst avser avlösning av anhörig, datum för beslut, datum för verkställighet och datum för avslut.

Det vore önskvärt att fortsätta utvecklingen av SoL-registret (enligt 4 kap. 1 § SoL) avseende ICF (klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa) uppgifter för att på detta sätt kunna följa den enskildes behov och resultat av givna insatser. För insamling av ICF uppgifter krävs förordningsförändring. För att beskriva innehållet i insatserna behöver även KSI (klassifikation av socialtjänstens insatser och aktiviteter) samlas in till registret (enligt 4 kap. 1 § SoL).

Registeruppgifter skapar möjligheter att ta fram statistik på många olika sätt, sambearbeta med uppgifter i andra personnummerbaserade register (t.ex. kvalitetsregister, hälsodataregister och socialtjänstregister), följa grupper av individer över tid och forska. Registret är en viktig del av kunskapsunderlaget för nationell uppföljning.

Möjligheter att följa upp den nya bestämmelsen med register

Socialstyrelsen har i dagsläget inte någon laglig möjlighet att samla in personuppgifter om hemtjänst och föra statistik om insatser enligt 4 kap. 2a § SoL. Gällande bestämmelse om uppgiftsskyldighet i 2 § a) och b) i förordningen 1981:1370 om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter omfattar bara uppgifter om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2016:86) om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser till äldre och personer med funktionshinder omfattar även den endast uppgifter enligt 4 kap. 1 § SoL. Det är således nödvändigt med författningsändringar både i 1981 års förordning och i Socialstyrelsens föreskrifter.

Om de juridiska förutsättningarna finns kan Socialstyrelsen på sikt komplettera SoL-registret med uppgifter om hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL. Det finns, från Socialstyrelsens synvinkel som registerhållare, inget som insamlings- eller registertekniskt skiljer uppgifter om hemtjänst enligt 4 kap. 1 § SoL från hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL. De överväganden som kommer styra omfattningen och karaktären på de uppgifter som de kommuner som tillämpar 4 kap. 2 a § SoL i så fall blir skyldiga att lämna är 1) vilken information som finns i kommunerna om beslut och insatser enligt 4 kap. 2 a § SoL och 2) kommunernas kostnader och arbetstid för att dokumentera och lämna uppgifter om insatser enligt 4 kap. 2 a § SoL till SoL-registret. Ett syfte med

¹¹ <https://www.socialstyrelsen.se/register/socialtjanstregister/socialtjanstinsatsertillaldreochpersonermedfunktionsnedsattning>

den nya bestämmelsen om hemtjänst till äldre är att förenkla för kommunerna. Det är därför rimligt att de kommuner som väljer att tillämpa 4 kap. 2 a § SoL inte får avsevärt större kostnader eller arbetsbörda för rapportering till register.

Det finns många fördelar med att komplettera SoL-registret med uppgifter om hemtjänstinsatser till äldre enligt 4 kap. 2 a § SoL. Med registeruppgifter om hemtjänst enligt både 4 kap. 1 § SoL och 4 kap. 2 a § SoL är det möjligt att t.ex. ta fram tillförlitlig statistik om antal äldre personer med hemtjänst oavsett beslutsform; beskriva sammansättningen av gruppen individer med hemtjänst enligt den nya bestämmelsen utifrån kön, ålder, kommun m.m.; följa upp gruppen individer med hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL över tid; sambearbeta uppgifter om insatser enligt 4 kap. 2 a § SoL med t.ex. uppgifter om slutenvård, kommunala hälso- och sjukvårdsinsatser, utbildning o.s.v. SoL-registret skulle då göra det möjligt att på sikt följa upp antalet kommuner som tillämpar den nya bestämmelsen, hur många äldre som erhåller hemtjänst enligt den nya bestämmelsen, dela upp statistiken på kön och andra viktiga aspekter och kunna ligga till grund för jämförelser mellan och inom kommuner. Registret skulle även vara ett kunskapsunderlag för att följa upp effekten av den nya bestämmelsen på en jämlik och jämställd äldreomsorg. Om den nya bestämmelsen leder till att många äldre personer beviljas hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL istället för enligt 4 kap. 1 § SoL, kommer det att vara nödvändigt att komplettera registret med uppgifter om hemtjänst enligt den nya bestämmelsen. I annat fall kommer inte SoL-registret kunna användas som en tillförlitlig källa till statistik om hemtjänst till äldre på nationell nivå.

Socialstyrelsen har även samrått med Sveriges kommuner och landsting SKL. SKL framför vid samråd att uppgifter på individnivå är en nödvändighet för att kunna följa utveckling och kvalitet inom äldreomsorgen. Uppgifterna är även viktiga för att kunna driva verksamhets- och kvalitetsutveckling nationellt och regionalt. SKL uppger att det är svårt att bedöma i vilken grad uppgiftslämnarbördan ökar i och med en eventuell utökning av rapporterade uppgifter till registret. Det är dock viktigt att kommunerna kan lämna de begärda uppgifterna utan handpåläggning, vilket förutsätter att verksamhetssystemen anpassas efter den nya lagstiftningen om förenklat beslutsfattande.

I det fall en förordningsändring genomförs måste Socialstyrelsen ta fram ett förslag till ny insamling och ändra Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2016:86) om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning. Det tar ungefär 18-24 månader för Socialstyrelsen att ta fram ett förslag till insamling, revidera nämnda föreskrift, genomföra en konsekvensutredning enligt förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning och remissbehandla författningsförslaget. Därefter behöver kommunerna ofta cirka 12 månader för att anpassa sina verksamhetssystem för att kunna lämna de uppgifter Socialstyrelsen efterfrågar. Vid förändrade insamlingar till register kan det ta 6-12 månader innan kvaliteten på uppgifterna är tillräckligt god för att användas. Uppskattningsvis skulle det kunna finnas tillförlitliga registeruppgifter om hemtjänst till äldre enligt 4 kap. 2 a § SoL 3-4 år efter det att Socialstyrelsen börjar arbetet med att ta fram en ny föreskrift.

Slutsatser av analys att använda Socialstyrelsens register över socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning (SoL-registret) för att följa upp 4 kap. 2 a § SoL.

- I dagsläget saknas juridiska förutsättningar för att samla in uppgifter om hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL till SoL-registret.
- För att kunna ta fram statistik om 4 kap. 2a§ SoL krävs dock ändringar i 1981 års förordning och i Socialstyrelsens föreskrifter.
- När de juridiska förutsättningarna finns kan Socialstyrelsen på sikt komplettera SoL-registret med uppgifter om hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL.
- SoL-registret skulle göra det möjligt att på sikt följa upp hur många äldre som erhåller hemtjänst enligt den nya bestämmelsen, dela upp statistiken på kön och andra viktiga aspekter och kunna ligga till grund för jämförelser mellan och inom kommuner. Registret skulle även vara ett kunskapsunderlag för att följa upp effekten av den nya bestämmelsen på en jämlik och jämställd äldreomsorg.
- Om den nya bestämmelsen leder till att många äldre personer beviljas hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL istället för enligt 4 kap. 1 § SoL, kommer det att vara nödvändigt att komplettera registret med uppgifter om hemtjänst enligt den nya bestämmelsen. I annat fall kommer inte SoL-registret kunna användas som en tillförlitlig källa till statistik om hemtjänst till äldre.
- Socialstyrelsens bedömning är att det kan finnas tillförlitliga registeruppgifter om hemtjänst till äldre enligt 4 kap. 2 a § SoL 3-4 år efter det att Socialstyrelsen börjar arbetet med att ta fram en ny föreskrift.

Särskilda undersökningar

Särskilda undersökningar lämpar sig då det finns ett behov av att beskriva, analysera eller följa upp och det inte finns andra lämpliga datakällor för att besvara frågeställningen. Socialstyrelsens register ger stora möjligheter att beskriva, följa upp, utvärdera och forska om socialtjänst och hälso- och sjukvård. Registren har dock sina begränsningar både vad gäller innehåll (vilken information som finns i registren) och målpopulationer (vilka individer som omfattas av rapportering till registret). Det kan därför vara svårt att följa upp alla aspekter av vård och omsorg om äldre med enbart registeruppgifter. Nackdelen med särskilda undersökningar är framförallt att det kan vara svårt att få en god svarsfrekvens och att det kan upplevas som tidskrävande för dem som undersökningen riktar sig till.

Möjligheter att följa upp den nya bestämmelsen med särskilda undersökningar

För att svara på mer komplexa frågor och då registerdata saknas är det ofta nödvändigt att genomföra särskilda undersökningar eller studier. Frågeställningar som rör jämlikhet, effektivitet och kvalitet kräver ofta flera kompletterande datakällor.

Socialstyrelsen bedömer att det krävs särskilda studier för att, på sikt, följa upp tillämpningen av 4 kap. 2 a § SoL och dess effekt på en jämlik och jämställd äldreomsorg och på hur den nya bestämmelsen påverkar äldre kvinnor och män med kognitiv funktionsnedsättning. Det är möjligt att genomföra både kvantitativa och kvalitativa studier för att följa upp tillämpningen av 4 kap. 2 a § SoL. Vid särskilda studier är det möjligt att anpassa undersökningsmetodik, urval och datainsamling för att svara på specifika frågeställningar. Det går att genomföra särskilda undersökningar både på kommunnivå och på individnivå. Ett exempel på en särskild undersökning skulle vara att identifiera de kommuner som tillämpar den nya bestämmelsen genom kommun- och enhetsinventeringen (se sidan 13) för att sedan bjuda in dessa kommuner i en undersökning om t.ex. hur många personer som beviljas insatser enligt nya bestämmelsen, hur köns- och åldersfördelningen ser ut, hur kommunens riktlinjer ser ut, hur kommunen följer upp insatserna o.s.v. Den särskilda undersökningen behöver utgå och anpassas utifrån perspektivet för personer med kognitiv funktionsnedsättning.

Personer med kognitiv nedsättning

Det är svårt att följa upp gruppen personer med kognitiv nedsättning för att denna typ av information ej alltid registreras. Socialstyrelsens patientregister innehåller vissa uppgifter, däribland diagnos, om patienter som vårdats i slutenvård och öppen specialistvård. Registret innehåller däremot inga uppgifter från primärvården då Socialstyrelsen enligt gällande författning inte har rätt att ta in individuppgifter från primärvården¹². Patientregistret används ofta som en källa för urval och analys av olika grupper inom vården. Det är dock svårt att använda patientregistret för att följa den grupp som behöver vård på grund av kognitiv nedsättning, då patienter ofta behandlas i primärvården. Det skulle därför vara svårt att få en tillförlitlig bild av hemtjänstinsatser till personer med kognitiv nedsättning enbart genom att sambearbeta uppgifter i SoL- och Patientregistret.

En handlägningsprocess utan någon behovsbedömning förutsätter att den enskilde själv har förmåga att uttrycka och beskriva sina behov. Samtidigt är målgruppen för förenklat beslutsfattande äldre personer bland vilka många har, eller kommer att få, nedsatt kognitiv funktionsnedsättning. Inom demensområdet är det fortfarande långt ifrån alla som får diagnos och därmed inte får tillgång till effektiva insatser [2, 3]. Eftersom en begynnande nedsatt kognitiv förmåga inte syns, eller behöver märkas på annat sätt, kan det vara en stor utmaning för kommunerna att säkerställa att dessa personer får de socialtjänstinsatser de behöver. Exempelvis kan service som underlättar för

¹² Se 4 § förordning (2001:707) om patientregister hos Socialstyrelsen

personer utan kognitiv nedsättning, som att ansöka via nätet utan ett personligt möte, innebära ett hinder för personer med kognitiv nedsättning. Konsekvensen skulle kunna bli att personer riskerar att efterfråga stöd som inte motsvarar behoven och att de som har insatser enligt 4 kap. 2 a § SoL och drabbas av en kognitiv nedsättning riskerar att inte uppmärksammas i god tid beroende av hur kommunen väljer att följa upp insatserna.

Personer med kognitiv funktionsnedsättning kan också ha svårt att ta till sig information, även i de situationer som kommunikationsstöd har provats [3]. Om en person inte kan ta till sig den information som anges i 4 kap. 2 a § SoL kan han eller hon inte heller få insatser med stöd av den bestämmelsen. I de fallen ska en utredning med stöd av 11 kap. 1 § SoL avseende rätten till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL göras.

Det framgår av de intervjuer som Socialstyrelsen genomfört med kommuner som har planer på att införa eller som har infört förenklat beslutsfattande (bilaga 1) att det i dagsläget är svårt för kommunerna att beskriva hur de ska säkerställa att de personer som på grund av kognitiv funktionsnedsättning inte förmår att ta in den aktuella informationen ska få sina behov prövade enligt 4 kap. 1 § SoL. Det gäller även i situationer då den kognitiva funktionsnedsättningen inträtt efter att den enskilde redan beviljats insatser med stöd av 4 kap. 2 a § SoL.

Enligt regeringens uppdrag till Socialstyrelsen ska uppgiftsinlämningen på sikt göra det möjligt att följa upp och utvärdera tillämpningen av den nya bestämmelsen om förenklat beslutsfattande, bl.a. med fokus på förslagets effekt på en jämlik och jämställd äldreomsorg och på hur den nya bestämmelsen påverkar äldre kvinnor och män med nedsatt kognitiv funktionsnedsättning. Mot bakgrund av den problematik som lyfts fram ovan vill Socialstyrelsen understryka att det är angeläget att följa hur förenklat beslutsfattande faller ut för personer med kognitiv funktionsnedsättning. Det ligger också i linje med Nationell strategi för omsorg om demenssjukdom som regeringen beslutade om 2018 [4]. I strategin betonas vikten av tidig diagnos och tidiga relevanta insatser.

Slutsatser av att använda särskilda undersökningar för att följa upp 4 kap. 2 a § SoL.

- För att svara på mer komplexa frågor och då registerdata saknas är det önskvärt att genomföra särskilda undersökningar eller studier.
- Socialstyrelsen bedömer att det också krävs särskilda undersökningar för att följa upp tillämpningen av 4 kap. 2 a § SoL och dess effekt på en jämlik och jämställd äldreomsorg och på hur den nya bestämmelsen påverkar äldre kvinnor och män med kognitiv funktionsnedsättning.

Kommunernas förutsättningar för att lämna uppgifter

Vad och hur dokumenterar kommunerna?

Kommunernas dokumentation om beslut och insatser

Telefonintervjuerna Socialstyrelsen genomfört med fem kommuner visar att kommunerna har möjlighet att lämna uppgifter om hemtjänstinsatser till SoL-registret oavsett beslutsform. Kommunerna uppgav att det var för tidigt att ge konkreta svar på vilka uppgifter de kommer att dokumentera om 4 kap. 2 a § SoL. Kommunernas tolkning om vilka områden som omfattas av 4 kap. 2 a § SoL varierar. Kommunerna inkluderar både insatser inom service och personlig omvårdnad men det kan också tolkas som enbart serviceinsatser; även daglig verksamhet kan omfattas. Ett minimum av uppgifter som troligtvis kommer att dokumenteras är personnummer, beslut om insatser, antal hemtjänsttimmar.

Dokumentation om uppföljning och insatsernas kvalitet

Flera kommuner anger att uppföljningen kommer att göras årligen, i likhet med uppföljningen av andra insatser. Insatsernas kvalitet kommer att följas tex via nöjdhetsundersökningar riktade till brukare. Kommunerna har ännu inte bestämt formerna för sina egna uppföljningar.

Innan system och metoder finns på plats bedömer Socialstyrelsen att det är för tidigt att analysera och ta fram metoder för hur kommunerna kommer att redovisa egna uppföljningar av insatsernas kvalitet inom ramen för detta uppdrag. Kommunerna i urvalet anger att de planerar för att följa upp insatserna men att formerna är ännu inte satta för hur dessa kommer att dokumenteras. Verksamhetssystemen är ännu ej färdigt uppbyggda för dessa förändringar.

Socialstyrelsen stödjer genom förvaltning kommunernas dokumentation av socialtjänstinsatser. Socialstyrelsen förvaltar bland annat Klassifikation av socialtjänstinsatser och aktiviteter (KSI), som kan användas i strukturerad dokumentation (Socialstyrelsen 2019, 2015).

Vid nästa uppdatering av KSI som sker under året (2019) kommer en ny kod att tillföras, ”Beslut om förenklad hemtjänstansökan” med följande beskrivningstext: ”Beslut om att erbjuda hemtjänstinsatser till äldre personer utan föregående utredning (enligt 4 kap. 2 a § SoL)”.

Dessa uppgifter kan sedan återanvändas för exempelvis lokal verksamhetsuppföljning, nationell uppföljning eller rapportering till register.

Kostnadsmässiga konsekvenser

Kommun-, enhets- och brukarundersökningen

Socialstyrelsen bedömer att en utökning av uppgifter som kommunerna lämnar genom enkäter till Socialstyrelsen i kommun- och enhetsundersökningen inte skulle öka arbetsbördan nämnvärt varken för kommunerna eller för Socialstyrelsen eftersom undersökningarna redan genomförs. Intervjuade kommuner bedömer att en utökad insamling kan hanteras inom ramen för befintliga system. Dock kan det medföra ett ökat behov av samordning i kommunerna av uppgifter som ska rapporteras. Merkostnaderna för kommunerna bedöms därför endast bestå av arbetstid för rapportering. Det är dock i liten omfattning och därför lågt.

Även brukarundersökningen genomförs redan och mindre justeringar i de frågor som ställs bedöms arbetsbördan öka marginellt.

Statistikinsamlingar

Precis som för kommun- och brukarundersökningarna bedömer Socialstyrelsen att själva rapporteringen inte bör innebära mer än en begränsad ökning i arbetsbördan. Detta eftersom data redan samlas in för hemtjänst enligt 4 kap. 1 § SoL. Förutsatt att kommunernas verksamhetssystem även kan hantera data relaterad till 4 kap. 2 a § SoL bör arbetsbördan för att mata in och ta ut data inte heller innebära någon större ytterligare kostnad.

Registeruppgifter

Socialstyrelsen har idag inte stöd i förordningen att samla in registeruppgifter för hemtjänst som beviljas enligt 4 kap. 2 a § SoL. Det krävs därför en ändring i förordningen (1981:1370) om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter. Därefter kan kommunerna komma att behöva anpassa sina verksamhetssystem för att kunna lämna de uppgifter Socialstyrelsen efterfrågar.

Socialstyrelsen har i kontakt med ett antal kommuner och IT-leverantörer försökt att bedöma vilka kostnader som kan uppstå för kommunerna vid införandet av den nya bestämmelsen.

Kommunernas verksamhetssystem ser olika ut och därmed också behoven av att genomföra förändringar i dessa för att kunna rapportera in registerdata. Det är svårt att på förhand veta hur behovet av anpassningar ser ut i olika kommuner.

Avtalen mellan IT-leverantörer och kommun skiljer sig åt; i vissa fall står IT-leverantören för hela kostnaden för förändringar, i andra fall delar IT-leverantör och kommunen på kostnaden och ibland får kommunen stå för

hela kostnaden. Det är vanligt att mindre förändringar ingår i avtalet men att större förändringar debiteras.

Då det handlar om en liten mängd information som ska rapporteras utöver de föreskrivna uppgifterna kan det antas att anpassningsbehoven i de flesta fall är små. Det kan dock innebära en viss initial kostnad för anpassning av verksamhetssystem.

Kommunerna rapporterar redan idag in statistik till Socialstyrelsens SoL-register. Att lägga till uppgifter om hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL bör påverka arbetsinsatsen i den befintliga rapporteringen i liten omfattning.

Särskilda undersökningar

Socialstyrelsen bedömer att det endast baserat på register- eller enkätdata inte går att göra en uppföljning av en förenklad handläggning enligt 4 kap. 2 a § SoL och hur den påverkar äldre kvinnor och män med kognitiv funktionsnedsättning. För en sådan uppföljning krävs någon form av särskild undersökning. Som diskuterats i avsnittet Metoder för att följa insatser, kan sådana undersökningar utföras på flera olika sätt.

Socialstyrelsen har inom ramen för detta uppdrag inte vidare utrett vilken metod som lämpar sig bäst för en sådan undersökning. Det går därför inte heller att uppskatta kostnaderna för dessa. Kostnaderna för sådana särskilda utredningar kommer att falla på den som utför utredningarna.

Dessa utredningar kommer dock att vara beroende av information från kommunerna, exempelvis genom enkätundersökningar eller intervjuer. Arbetsinsatsen för kommuner uppskattas som högst 2-3 dagars arbete för att delta i intervjuer eller sammanställa och rapportera data till undersökningen.

Socialstyrelsens sammanfattande bedömning

Socialstyrelsen föreslår olika metoder för att följa de insatser som med stöd av 4 kap. 2 a § SoL kan beviljas genom förenklat beslutsfattande. Socialstyrelsens förslag på hur kommunerna på ett lämpligt sätt kan redovisa uppgifter har tagits fram utifrån principerna att 1) uppföljningsmetoden behöver styras av omfattningen av kommuner som tillämpar den nya bestämmelsen och 2) de uppgifter som kommunerna föreslås lämna till Socialstyrelsen bör vara sådana uppgifter som kommunen har möjlighet att dokumentera under handläggning och uppföljning av den här ärendetypen, med stöd av bland annat 11 kap. 5 § SoL. Socialstyrelsens förslag bygger på en samlad bedömning av de metoder som finns för att följa upp hemtjänst till äldre på nationell nivå, de juridiska förutsättningarna, kommunernas förutsättningar för att lämna uppgifter och en övergripande uppskattning av de kostnadsmässiga konsekvenserna av de olika metoderna för uppföljning.

På kortare sikt

Socialstyrelsen föreslår på kort sikt att inventeringen till brukar- och enhetsundersökningen används för att följa och beskriva omfattningen av kommuner som tillämpar den nya bestämmelsen samt antalet individer som beviljas insatser enligt den nya bestämmelsen. Nackdelen med metoden är att den inte är långsiktig lösning.

För att hitta lämpliga äldre personer som har hemtjänst beslut och kan delta i brukarundersökningen använder kommunerna personnummeruppgifter. Socialstyrelsen kan presentera statistik för antal brukare i olika åldersgrupper och kön. Det blir dock inte möjligt att redovisa vilken typ av hemtjänstinsatser kommunerna beviljat enligt 4 kap. 2 a § SoL då denna information varken finns i enhetsinventeringen, brukarundersökningen eller SoL-registret i dagsläget.

Uppgifterna kan, efter godkänd prövning, samköras med Socialstyrelsens övriga personnummerbaserade uppgifter. Det innebär bland annat att det går att redovisa resultatet av brukarundersökningen uppdelat på dem som har hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL och 4 kap. 1 § SoL. Om SoL-registret innehöll denna information är en sådan samkörning möjlig.

Enhetsundersökningen och brukarundersökningen genomförs i dagsläget en gång per år och det finns därför en möjlighet att följa utvecklingen över tid. Undersökningarna är frivilliga och bygger på att uppgiftslämnaren ser ett värde i att lämna uppgifter. Därför behöver hänsyn tas till relevansen av frågorna och hur ofta undersökningen genomförs.

Eftersom uppgifter om hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL inkluderades i inventeringen i början på 2019, kan resultat för första gången presenteras i oktober 2019.

På längre sikt

SoL-registret föreslås kompletteras

Socialstyrelsen föreslår att registret över socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning kompletteras med uppgifter om äldre personer som beviljas hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL. Socialstyrelsen bedömer att det är nödvändigt att komplettera registret både för en långsiktigt stabil uppföljning av dem som får hemtjänst enligt den nya bestämmelsen och för att den nationella statistiken om hemtjänst till äldre ska vara heltäckande och inte begränsad till hemtjänst enligt 4 kap. 1 § SoL. Om antalet kommuner som tillämpar 4 kap. 2 a § SoL på sikt blir så omfattande att det påverkar statistiken över hemtjänst enligt 4 kap. 1 § SoL behöver även statistikinsamlingen om vissa socialtjänstinsatser efter regiform kompletteras med uppgifter om hemtjänst enligt 4 kap. 2 a § SoL.

Om SoL-registret kompletteras med uppgifter om hemtjänst till äldre enligt 4 kap. 2 a § SoL går det att följa antalet kommuner som tillämpar den nya bestämmelsen samt hur många äldre som erhåller hemtjänst enligt den nya bestämmelsen. Uppgifterna kan följas uppdelat på kön. Genom att sambearbeta uppgifterna med andra register går det att följa även från andra viktiga aspekter såsom utbildning, slutenvårdstillfällena och kommunala hälso- och sjukvårdsinsatser. Uppgifterna kan även ligga till grund för jämförelser mellan och inom kommuner.

Att samla in nya individuppgifter till register kräver ett omfattande och långsiktigt arbete för alla parter, för kommuner och för Socialstyrelsen.

Från det att Socialstyrelsen påbörjar ett föreskriftsarbete tar det uppskattningsvis 3-4 år innan det går att använda registret för tillförlitlig statistik om och analys av hemtjänst till äldre enligt 4 kap. 2 a § SoL.

Bedömningen är att det krävs ändringar i Socialstyrelsens föreskrifter (*HSLF-FS 2016:86*) om *socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning* för att Socialstyrelsen ska kunna komplettera registret med uppgifter om hemtjänst till äldre enligt 4 kap. 2 a § SoL.

Telefonintervjuerna Socialstyrelsen genomfört med fem kommuner (se vidare avsnittet Kommunernas förutsättningar för att lämna uppgifter) visar att kommunerna tror att de kan lämna samma uppgifter om hemtjänstinsatser till SoL-registret oavsett beslutsform. Kommunerna uppgav att det var ”för tidigt” att ge konkreta svar på vilka uppgifter de kommer dokumentera om 4 kap. 2 a § SoL. Socialstyrelsen behöver därför utreda vidare vilka uppgifter om beslut och typ av hemtjänstinsatser enligt 4 kap. 2 a § SoL som kommunerna kan lämna utan att de måste lägga avsevärt mer tid på dokumentation och statistikrapportering än vad de gör i dag. Om kommunerna, på sikt, kan lämna individuppgifter om vilka typer av hemtjänstinsatser som ges med stöd av den nya bestämmelsen, är insamling till SoL-registret en lämplig metod för kommunerna att redovisa detta. SoL-registret innehåller dock inga mått idag för att mäta kvalitet och är därför inte en lämplig metod för att följa upp insatsernas kvalitet.

Behov av särskilda undersökningar

För att svara på mer komplexa frågor är ett alternativ, eller ett komplement, till register att genomföra särskilda undersökningar eller studier. Frågeställningar som rör jämlikhet, effektivitet och kvalitet är ofta svåra att besvara utan annan information än de som finns i nationella register.

Socialstyrelsen bedömer att det krävs särskilda studier för att, på sikt, följa upp insatsernas kvalitet samt tillämpningen av 4 kap. 2 a § SoL och dess effekt på en jämlik och jämställd äldreomsorg och på hur den nya bestämmelsen påverkar äldre kvinnor och män med kognitiv funktionsnedsättning.

Vid särskilda studier är det möjligt att anpassa undersökningsmetodik, urval och datainsamling för att svara på specifika frågeställningar. Det går att genomföra särskilda undersökningar både på kommunnivå och på individnivå. En kvalitativ undersökning på kommunnivå skulle kunna handla om kommunernas villkor och riktlinjer för tillämpning av den nya beslutsbestämelsen, intervjuer med biståndshandläggare, etc.

Särskilda undersökningar innebär en ökad arbetsbelastning för kommunerna. Vid val av metod behöver konsekvenserna för kommunernas uppgiftslämnarbörda utredas noga.

Sammanfattande bedömning av nytta i förhållande till kostnad

164 000 personer 65 år och äldre har minst en beviljat hemtjänstinsats. Det är därför av största vikt att det finns underlag för att följa utveckling och kvalitet inom hemtjänsten. Behovet finns både nationellt och lokalt i kommunerna.

De förslag som Socialstyrelsen tagit fram bygger till största delen på befintliga insamlingar. Kommunerna kommer att behöva göra justeringar i sina verksamhetssystem för att kunna lämna uppgifter om den nya bestämmelsen. De kommuner och systemleverantörer som Socialstyrelsen har kontaktat bedömer att det endast behövs mindre justeringar.

Särskilda undersökningar kan utifrån val av metod innebära en tillfälligt ökad arbetsbelastning för kommunerna.

Med tanke på hur många äldre som har hemtjänstinsatser gör Socialstyrelsen bedömningen att nyttan av en utökad insamling överstiger den ökade uppgiftslämnarbördan för kommunerna. Den ökade insamlingen kommer även att komma kommunerna tillgodo genom återkoppling av statistik, uppföljningar och utvärderingar som baseras på de insamlade uppgifterna.

Referenser

1. Regeringen, Finansdepartementet. Handlingsplan Agenda 2030. 2018-2020. Fi 2018:3. 2018.
2. Thorvaldsson, V., Macdonald, S. W. S., Fratiglioni, L., Winblad, B., Kivipelto, M., Laukka, E. J., Skoog, I., Sacuiu, S., Guo, X., Östling, S., Börjesson-Hanson, A., Gustafson, D., Johansson, B. & Bäckman, L. Onset and rate of cognitive change before dementia diagnosis: findings from two Swedish populationbased longitudinal studies. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 2011, 17, 154-162.
3. Socialstyrelsen. Nationella riktlinjer - Utvärdering 2018. Vård och omsorg vid demenssjukdom. Sammanfattning med förbättringsområden. Stockholm: Socialstyrelsen. 2018.
4. Regeringen, Socialdepartementet. Nationell strategi för omsorg om personer med demenssjukdom. S2018/3241/FST. 2018.
5. Socialstyrelsen. 2019. Sök i klassifikationer <http://klassifikationer.socialstyrelsen.se/KSI/>
6. Socialstyrelsen. Nationell e-hälsa och gemensam informationsstruktur. 2018. Hämtad 2018-12-19 från <http://socialstyrelsen.se/nationellehalsa/>.
7. Socialstyrelsen. Klassifikation av socialtjänstens insatser och aktiviteter (KSI). 2015.

Bilagor

Bilaga 1. Sammanställning av svar från telefonintervjuer med fem kommuner.

Bilaga 2. Telefonintervjuer med fem kommuner. Frågor.

Bilaga 1. Sammanställning av svar från telefonintervjuer med fem kommuner

Frågor	Kommun 1	Kommun 2	Kommun 3	Kommun 4	Kommun 5
1. Från och med när tillämpas nya bestämmelserna i SoL i kommunen?	Haft förenklad tidigare. Beslut togs i nämnd nov. 2018. Planerar att börja under 2019, andra kvartalet.	Riktlinjer tas under feb 2019. Vi har sedan tidigare haft ett förenklad system för personer över 75 år.	Beslut togs dec. 2018. Har inte kommit igång än. Den automatiserade/digitala formen är klar feb. 2019.	Började i nov. 2018 (har haft förenklad handläggning tidigare).	Gjort en förstudie som var i nämnden dec. 2018. Pilot. Tidigast 2020 (pilot). "Fullskalig" igång 2021.
2a. Riktlinjer om insatser.	Egen modell. Ganska många personer med hemtjänst kommer att omfattas. Utifrån IBIC:s livsområden.	Riktlinjer är ej tagna ännu. Service och omsorg.	Inga begränsningar i timmar. Inte så många personer som omfattas. Det är frivilligt att söka.	Egen modell; Alla får beslut enligt 4:1 även de beslut som är kopplade till förenklad ansökan. Det är olika processer.	Håller på att ta fram förslag på riktlinjer. Måste "synka ihop" riktlinjerna.
2b. Ålder	70 år	75 år	75 år (larm, matlagning). 80 år (städ, tvätt, inköp).	18 år och äldre	Förslag på ålder: 75 år.
2c. Antal hemtjänst-timmar	60 h/månad	8 h/månad	Antal timmar enligt schablon.	Ett antal insatser; antal timmar.	1-7 h/månad; basservice: städ, tvätt, inköp.
Områden	Service och personlig omvårdnad.	Service och omsorg.	Service och personlig omvårdnad.	Service och personlig omvårdnad.	Service.
3. Ansökningsform	Flera vägar att ansöka.	Flera sätt, webb, telefon. Erbjuder hembesök. Ringer om det kommer in en ansökan.	Digitalt (det går att få hjälp med detta.)	Alla sätt. Ingen webbansökan ännu; till höst 2019; enbart för förenklad.	Digitalt.

Frågor	Kommun 1	Kommun 2	Kommun 3	Kommun 4	Kommun 5
4a. Använder ni IBIC - individens behov i centrum som arbetsform?	IBIC 4:1 Ja	4:1 Ja	4:1 Ja	4:1 Ja; kommer igång 2020.	4:1 Ja
4b. Kommer ni använda IBIC även för 4:2a?	IBIC 4:2 Ja, formatet. Använder samma språk.	4:2a Ja rutiner	4:2 Inte för utredning och beslut.	4:2a Nej	4:2a Nej vid beslut. Ja vid uppföljning.
5. Vad dokumenteras?	Inte klart i dagsläget.	Pnr, insatser, antal timmar.	Utföraren får beslut om insats, ingen utredning. Utföraren dokumenterar vad som ska göras och följas upp.	Förenklad: vem, vad, skälet. Kunder själv skattar behov och varför; pnr, antal timmar insatser.	För tidigt att svara på (pnr, timmar)
6. Hur dokumenteras beslut?	Vet inte exakt. Kommer att finnas en digital akt.	Kan inte svara idag.	Kan inte svara i dagsläget.	Det finns en speciell utredningsform i verksamhetssystemet. Dokumenterar i verksamhetssystemet oavsett om det är 4:1 eller 4:2a.	För tidigt att svara på.
7. Uppföljning Hur planerar ni följa upp?	Följer upp "huret", det utförda, insatsernas kvalitet för den enskilde.	Följer upp som andra insatser.	Beslut på insatser följs upp efter ett år.	Årligen. Brevform. Nöjdhet. Kvalitetskontroll på utförarna.	Insatsernas kvalitet. Följer upp utförarna och de enskildas nöjdhet.
8. Uppföljning Vad kommer ni att dokumentera?	Insatsernas kvalitet, nöjdhet. Kommer att dokumentera att den enskilde känner till att man alltid kan ansöka om 4.1	Dokumenteras i verksamhetssystemet; insatser och insatsernas kvalitet.	De enskilda brukarnas uppfattning. Insatserna i förhållande till god kvalitet och värdegrund. Råds ansöka om 4.1 om 4:2 inte är lämplig.	Inte klart.	Insatsernas kvalitet dokumenteras i verksamhetssystemet.

Frågor	Kommun 1	Kommun 2	Kommun 3	Kommun 4	Kommun 5
9. Uppföljning Hur dokumenterar ni uppföljningen av insatser och resultat?	Verksamhetsjournal, digital.	Individuella insatser i verksamhetssystemet. Strukturella uppföljningar görs i rapportform.	Samma som vid 4:1.	Inte klart.	Svårt att visa; Det beror på hur vi bygger verksamhetssystemet
10. Kan ni ta fram statistik om 4.2a ur ert verksamhetssystem?	Svårt att svara på i dagsläget, ambitionen lika som idag; att även kunna göra det på 4:2a.	Ja, förutsatt nytt verksamhetssystem, alla punkter.	Antal beslut; den vanliga "svängen"; ingen skillnad mot idag.	Ja. Gör idag, inte riktigt klart. Problem vid övergångar; de som har 4:1 idag och som kommer att ingå i det förenklade. Är inte klara med allt gällande statistiken. Följs upp i verksamhetssystem. Svårt att skilja då förenklade handläggs så som 4:1.	För tidigt att svara; förutsätter att vi kan: det beror på hur vi bygger ett verksamhetssystem.
11. Kan ni lämna samma info som tidigare, enligt Sol 4.1.?	Ja, det är ambitionen.	Ja alla uppgifter	Delvis; pnr & insats inte antal timmar.	Ja.	Målet är att vi ska kunna det. System är inte på plats.
12. Ändringar i verksamhetssystem och kostnader	Svårt med kostnader; gör även ändringar för andra processer i vårt system.	I vårt nya verksamhetssystem få fram ovanstående uppgifter. Inga ändringar. Bättre statistik med det nya systemet.	I dagsläget inga kostnader 4:2 beslut kommer att hanteras i samma verksamhetssystem om det är lika som 4.1 inte klart.	Inga direkta kostnader ; tar fram lätt; har tillgång till verks system, de som inte hade förenklade hantearas enligt 4.1. 1900 kunder och av dem blir 1100 som handläggs som förenklade.	En helt ny process; klart det kostar pengar och tid.

Frågor	Kommun 1	Kommun 2	Kommun 3	Kommun 4	Kommun 5
13. Rutiner för personer med nedsatt kognitiv förmåga	Ja, är lite "klurig". Vi planerar att ha rutiner; ambitionen är att vi har det.	Nej, förenklad handläggning är för de som är "klara och rediga".	Ja, info lättläst anpassad; ej för personer med stora kognitiva svårigheter, som får ansöka på annat sätt.	Handlägger alla som 4:1 beslut. Om kunden inte själv kan göra en ansökan så blir det hembesök. Ryms insatserna inom förenklad utredning handläggs dem så, men följs upp med hembesök i stället för brevledes.	Nej. Vi kommer att arbeta med rutiner.
14. Rutiner för information till brukarna, om rätten att ansöka?	Ja, det planeras & och tanken är att vi har det dokumenterat i akt. "HUR" et är inte klart.	Ja. Alltid se till att man klara förenklad, person med nedsatt kognitiv träffar en handläggare. Inte rutiner med fokus på nedsatt förmåga.	Ja vi håller på; Inte klart.		Nej, inte än; Det kommer.
15. Rutiner för uppföljning för att säkerställa att insatser är adekvata för personer med kognitiv funktionsnedsättning?	Ja, planerar att göra detta men rutiner är inte klara; i möten. Ställningstagande om 4:1 i samtal.	Nej, träffar inte enskilda vid en förenklad handläggning. De som har nedsatt kognitiv förmåga träffar vi, det är mer komplext.	Vi tar fram rutiner. Automatiseringar - IT kopplat med verksamhetssystem inte klart.	Hos oss är det vilka insatser de ansöker om, snarare än hur de har ansökt om insatserna som är det viktiga.	Nej, inte än. Personer med kognitiv nedsatt förmåga är inte första målgruppen.

Bilaga 2. Telefonintervjuer med fem kommuner. Frågor.

Kommun:

Namn på intervjuad:

Den intervjuades titel/tjänst/funktion i kommunen:

Namn på den som intervjuar:

Datum:

Bakgrundsinfo om kommunen

1. Från och med när började/börjar er kommun tillämpa den nya bestämmelsen i SoL?
2. Vilka riktlinjer har ni bestämt i er kommun t.ex. avseende ålder, antal timmar hemtjänst och insatser som kan beviljas enligt den nya bestämmelsen i SoL?
 - Har ni någon uppfattning om hur stor andel av de som får hemtjänst i er kommuner kommer att få det via 4.2a istället för 4.1?
3. Hur kan den äldre ansöka om hemtjänst enligt SoL 4.2a i er kommun? (t.ex. via webb-formulär, mejl, telefon, besök hos handläggare osv)
 - Om via webb-formulär eller liknande:
 - Finns möjligheten att ansöka **enbart** via webb-kontakt eller måste individen ha någon form av direktkontakt (via telefon eller fysiskt möte) med socialtjänsten?
4. Använder er kommun IBIC (Individens behov i centrum) som arbetssätt när det gäller beslut om hemtjänst som beslutas enligt 4 kap. 1 §, SoL, (SoL 4.1)?
 - Ja
 - Kommer ni att använda er av IBIC (i något format) som arbetssätt även för beslut som avser SoL 4.2a?
 - Nej.

Dokumentation om beslut och insatser

5. **Vad** dokumenterar/kommer ni att dokumentera kring de beslut som fattas enligt SoL 4.2a?
 - T.ex. enbart personnummer, insatser, timmar osv.
6. **Hur** dokumenterar/kommer ni dokumentera beslut enligt SoL 4.2a?
 - Strukturerat i den digitala akten (t.ex. genom att klicka i en ruta)
 - I fritext i den digitala akten
 - På något annat sätt- vilket?

Uppföljning och insatsernas kvalitet

7. **Hur** följer ni upp/planerar ni att följa upp:
 - vilka typer av insatser som ges?

- insatsernas kvalitet?
- 8. Vad** kommer ni att dokumentera om uppföljningen av
- vilka typer av insatser som ges?
 - insatsernas kvalitet?
- 9. Hur** kommer ni att dokumentera uppföljningen och resultatet av uppföljningen?

Statistikuttag

10. Kan ni/kommer ni att kunna ta fram statistiksammanställningar ("pinnstatistik") om beslut enligt SoL 4.2a ur ert verksamhetssystem?
- Ja
 - Vilken information kan ni ta fram om **beslutet**? (t.ex. bara att beslut finns, vilka insatser som beviljats, antal timmar osv)
 - Vilken information kan ni ta fram om **insatserna**? (t.ex. ingen alls, vilka insatser som getts, antal timmar osv)
 - Vilken information kan ni ta fram om **uppföljningar** och **insatsernas kvalitet**?
 - Vilken av informationen ovan kan ni ta fram på individnivå- dvs knutet till ett personnummer?
 - Nej
11. Ni lämnar idag individuppgifter om hemtjänst enligt SoL 4.1 till Socialstyrelsens register över socialtjänstinsatser. Skulle ni kunna lämna samma uppgifter (dvs personnummer, hemtjänst och delinsatser inom hemtjänst samt antal timmar) för verkställda beslut enligt SoL 4.2a?
- Ja- alla uppgifter
 - Delvis- vissa uppgifter. Vilka uppgifter?
 - Nej
12. Beskriv **vilka ändringar** som behöver göras i ert **verksamhetssystem** samt ungefärliga **kostnader** för dessa ändringar i arbetstid och övriga kostnader, för att kunna ta fram uppgifter om (om inga ändringar behövs så skriv "inga ändringar nödvändiga")
- **hur många** personer i kommunen som har hemtjänst enligt SoL 4.2a (s.k. enkel "pinnstatistik")?
 - **vilka personer** i kommunen som har hemtjänst enligt SoL 4.2a (statistikuppgifter knutet till personnummer som går att lämna till register)?
 - **vilka insatser** personerna beviljats/fått (på individnivå) inklusive antal timmar?

Äldre män och kvinnor med nedsatt kognitiv förmåga

13. Finns särskilt underlag eller rutiner för att säkerställa att personer med kognitiv funktionsnedsättning kan ta del av den nya handläggningen? (Personer med kognitiv nedsättning kan ha svårt att söka information på nätet osv.)
- Ja. Beskriv dessa rutiner.
 - Nej

14. Har ni rutiner för att säkerställa att den som ansöker om hemtjänst enligt SoL 4.2a har informerats om i vilken utsträckning och på vilket sätt han eller hon kan påverka utförandet av insatserna, på vilket sätt kommunen följer upp insatserna, och rätten att alltid kunna ansöka om bistånd enligt 1 §?
- Ja.
 - Hur ser dessa rutiner ut? Finns särskilt fokus på personer med nedsatt kognitiv förmåga?
 - Vad dokumenteras om detta?
 - Hur dokumenteras det? (T.ex. strukturerat i digital akt, fritext i digital akt, pappersformat osv)
 - Nej
15. Har ni rutiner för uppföljning för att säkerställa att insatserna är adekvata för personer med kognitiv funktionsnedsättning?
- Ja.
 - Hur ser dessa rutiner ut?
 - Vad dokumenteras om detta?
 - Hur dokumenteras det? (T.ex. strukturerad i digital akt, fritext i digital akt, pappersformat osv)
 - Nej